Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

VN/30451/2024
VN/30451/2024-UM-2

6.2.2025

Lähetystöneuvos Jenny Haukka
Kehityspoliittinen osasto
YK:n kehityskysymysten yksikkö (KEO-40)

Ulkoministeriön asiantuntijalausunto työ- elämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 6.2.2025; VNS 7/2024

VNS 7/2024 vp Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta

YK:n jäsenmaat sopivat vuonna 2015 kestävän kehityksen toimintaohjelmasta (Agenda 2030) ja tavoitteista (Sustainable Development Goals, SDGs), jotka ohjaavat kestävän kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Agenda2030-toimintaohjelman ja sen 17 SDG -tavoitteen pyrkimyksenä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen maailmasta ja kestävä kehitys niin talouden, ihmisten hyvinvoinnin kuin ympäristön kannalta. Toimintaohjelman puoliväli ylitettiin v. 2023 huolestuttavien tilastojen valossa: tavoitteissa ei ole saavutettu toivottua edistystä. Ainoastaan 15 prosenttia tavoitteista on edennyt aikataulussa ja 30 prosentissa ollaan poljettu paikallaan tai otettu takapakkia vuoteen 2015 verrattuna.

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selonteon Agenda2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta kerran hallituskaudessa Agenda2030:n hyväksymisestä lähtien. Aiemmat selonteot on annettu vuosina 2017 ja 2020. Selonteoissa kuvataan kestävän kehityksen tilaa Suomessa, kunkin hallituksen keskeisiä toimia kunkin 17 kestävän kehityksen tavoitteen osalta Suomessa ja kansainvälisesti, toimeenpanotyötä ohjaavat poliittiset linjaukset sekä toimeenpanon organisointi ja seuranta.

Ulkoministeriö keskittyi käsillä olevan selonteon valmistelussa ensisijaisesti oman vastuualansa asioihin, eli Suomen toimiin kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi kansainvälisellä tasolla. Selonteossa on jokaisen tavoitteen kohdalla kuvailtu konkreettisin esimerkein, miten Suomi edistää kutakin tavoitetta kansainvälisesti. Läpi selonteon on johdonmukaisesti pidetty esillä hallitusohjelman prioriteetit ja painopisteet, esimerkkinä Ukrainassa tehtävä yhteistyö. Ulkoministeriö on läpi prosessin varmistanut, että Agenda2030 -selonteko on linjassa samanaikaisesti valmisteilla olleiden ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon kanssa.

Selonteoissa todetaan, että Suomi on sitoutunut YK:n Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen ja pyrkii johdonmukaisesti tukemaan kestävän kehityksen edistämistä niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Kehityspolitiikassa Suomi edistää kestävää kehitystä etenkin vahvuusalueillaan, joissa sillä on erityistä osaamista, kuten naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman parantaminen, seksuaali- ja lisääntymisterveys ja –oikeudet, koulutus sekä ilmastotoimet. Suomi katsoo myös, että teknologian, digitalisaation ja innovaatioiden edistämisellä on merkittävä rooli kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa.

Miten Suomi edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa kansainvälisesti

Ihmisoikeudet ja naisten ja tyttöjen aseman parantaminen ovat keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen yksi Suomen pitkäaikaisista tavoitteista. Suomi pyrkii EU-linjauksen mukaisesti siihen, että vaiheittain 85 prosenttia kehitysyhteistyörahoituksesta edistää sukupuolten tasa-arvoa. Suomi painottaa erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia (SRHR). Näitä oikeuksia haastetaan kansainvälisesti, jopa EU:ssa. Suomi tukee SRHR:n edistämistä tukemalla äitiys- ja lisääntymisterveyspalveluita, ehkäisyn ja turvallisen raskauden keskeytyksen saatavuutta, seksuaalikasvatusta, lapsiavioliittojen ja silpomisen vastaista työtä, sukupuolittuneen ja seksuaalisen väkivallan vastaista työtä, sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien oikeuksia. Suomen tärkein kumppani tässä työssä on YK:n seksuaali- ja lisääntymisterveysjärjestö UNFPA. Se edistää seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen saatavuutta sekä äiti- ja lapsikuolleisuuden vähentämistä. Suomi rahoittaa järjestöä sekä yleistuen että korvamerkityn tuen muodossa. V. 2023 Suomen tuella yli 700 000 naista ja nuorta pääsivät seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen piiriin ja estettiin n. 475 000 suunnittelematonta raskautta.

Suomi edistää sukupuolten tasa-arvoa tukemalla YK:n tasa-arvojärjestöä (UN Women) vapaaehtoisrahoituksen kautta. UN Women edistää sukupuolten tasa-arvoa ja syrjinnän poistamista sekä naisten ja tyttöjen aseman, mahdollisuuksien ja oikeuksien vahvistamista. Suomi toimii aktiivisesti UN Womenin sukupuolten tasa-arvoa edistävässä viisivuotisessa (2022–2026) Generation Equality -kampanjassa. Suomella on johtorooli ryhmässä, joka keskittyy tasa-arvoa tukevaan teknologiaan ja innovaatioihin.

Suomi on tukenut muun muassa digitaalista rauhanvälitystä, naispuolisten ihmisoikeuspuolustajien digitaalista turvallisuutta ja naisten ja tyttöjen digitaitojen vahvistamista kehittyvissä maissa. Suomi tukee myös UNICEF:n virtuaalisen turvallisen tilan kehittämishanketta. Sillä edistetään naisten ja tyttöjen pääsyä oikeuksiensa ja tarjolla olevien palveluiden piiriin, mitä tulee sukupuolittuneeseen väkivaltaan sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen.

Sukupuolten tasa-arvo on yksi Suomen prioriteeteista myös humanitaarisessa avussa. Suomi on osa Call to Action -aloitetta, joka edistää sukupuolittuneen väkivallan järjestelmällistä huomioimista ja rahoittamista humanitaarisessa avussa. Suomi on sitoutunut seksuaalisen hyväksikäytön ja häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen kehitysyhteistyössä ja humanitaarisessa avussa. Se on myös ehtona kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun rahoitussopimuksissa. Ukrainassa sukupuolten tasa-arvoa edistetään läpileikkaavasti kaikissa hankkeissa. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään myös kehityspoliittisissa sijoituksissa. Kaikissa sijoitusneuvotteluissa tasa-arvokysymykset nostetaan esiin läpileikkaavasti ja osassa sijoituksista kohdennetaan osuus erityisesti tasa-arvoa edistäville hankkeille. Suomi on esimerkiksi ankkurisijoittajana ADB Ventures –sijoitusrahastossa, joka tekee suurimman osan (75 %) riskipääomasijoituksistaan kasvuyrityksiin, jotka edistävät naisten taloudellisia mahdollisuuksia ja työelämän tasa-arvoa.

Suomi toimeenpanee YK:n Naiset, rauha ja turvallisuus –päätöslauselmaa kansallisella toimintaohjelmalla, jolla tuetaan naisten oikeuksien toteutumista konflikteissa, naisten tasaarvoista ja vahvempaa osallistumista rauhanrakennukseen, rauhanprosesseihin, kriisinhallintaan sekä rauhan ja turvallisuuden päätöksentekoon. Suomalaiset kansalaisjärjestöt vaikuttavat niin lainsäädäntöön kuin yhteisötasolla haitallisten asenteiden ja käytäntöjen poistamiseksi.

Miten Suomi edistää työelämään liittyvää kestävää kehitystä kansainvälisesti

Suomi edistää uusien työpaikkojen syntymistä kehittyviin maihin mm. tukemalla yhdessä muiden rahoittajien kanssa TradeMark Africa -järjestöä (TMA). Järjestö tukee Afrikan sisäisen, rajat ylittävän kaupankäynnin vahvistamista logististen käytävien osalta. Toiminnan tuloksena eri maiden liiketoi-

mintaympäristö on kehittynyt ja kuljetusajat ovat lyhentyneet. Myös naisten rajakaupankäynti on kasvanut. Lisäämällä kaupan volyymejä sekä kaupan kestävyyttä ja osallisuutta TMA on osaltaan luonut uusia työpaikkoja.

EU:ssa, YK-järjestelmässä ja muussa monenkeskisessä yhteistyössä Suomi on korostanut erityisesti eriarvoisuuden ja ihmisarvoisen työn, työntekijöiden perustavaa laatua olevien oikeuksien sekä inklusiivisten työmarkkinoiden tärkeyttä. Suomi tekee työtä ihmisarvoisen työn edistämiseksi vaikuttamalla Kansainvälisen työjärjestö ILO:n kautta, jonka ihmisarvoisen työn agenda tukee osaltaan Agenda 2030:n tavoitteiden toteutumista. On yhä tärkeämpää kestävän kehityksen kannalta huolehtia, että kukaan ei syrjäydy työmarkkinoilta. Suomi rahoittaa Kauppa ja ihmisarvoinen työ -yhteishanketta ILO:n ja Euroopan komission kanssa. Suomi rahoittaa myös ILO:n sosiaalisten oikeuksien globaalin koalition työtä, joka edistää ihmisarvoista työtä ja sosiaalisia oikeuksia.